

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2026. gada 29. aprīlī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Ināra Garda, senatori Kaspars Balodis un Kristīne Zīle

izskatīja rakstveida procesā civillietu /Persona B/ prasībā pret /Persona C/, ar trešo personu /Persona D/, par īres līguma atzīšanu par spēkā neesošu un dzīvojamo telpu atbrīvošanu sakarā ar prasītāja /Persona B/ kasācijas sūdzību par Latgales apgabaltiesas 2026. gada 6. janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Nekustamais īpašums /Adrese A/, kadastra numurs /Numurs A/, kas sastāv no dzīvokļa īpašuma Nr. 51 ar kopējo platību 37,47 m² un kopīpašuma 3747/270337 domājamām daļām no daudzdzīvokļu mājas un zemes (kadastra apzīmējums /Numurs B/), ierakstīts Daugavpils pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr. /Numurs C/ (turpmāk – dzīvokļa īpašums) un 2021. gada 9. februārī īpašuma tiesība nostiprināta /Persona D/, pamatojoties uz 2021. gada 8. februārī noslēgto dāvinājuma līgumu.

[1.1] Starp /Persona D/ un /Persona C/ 2021. gada 27. februārī noslēgts darījums ar nosaukumu „Īres līgums Nr. 1/2021” (turpmāk arī – līgums), atbilstoši kuram dzīvokļa īpašums ar mēbelēm un sadzīves tehniku tika nodots dzīvošanai /Persona C/ kopā ar nepilngadīgo meitu /Persona E/ (tēvs – /Persona F/, kurš ir /Persona D/ laulātais), piešķirot līguma darbības laikā arī dzīvesvietas deklarēšanas tiesības tajā.

Līguma 2. punktā „Īres maksa” puses vienojušās, ka: 1) par telpu lietošanu atbildētājam nav noteikta nomas maksa (līguma 2.1. apakšpunkts); 2) katru mēnesi atbildētāja maksā par komunālajiem pakalpojumiem par iepriekšējo mēnesi atbilstoši pārvaldnieka rēķiniem (līguma 2.2. apakšpunkts).

Līguma termiņš noteikts no 2021. gada 27. februāra līdz 2027. gada 4. jūlijam (līguma 5.1. apakšpunkts).

[1.2] /Persona D/ kā dāvinātāja un /Persona B/ kā apdāvinātais 2024. gada 26. jūnijā noslēdza notariāla akta veidā dāvinājuma līgumu (Latgales apgabaltiesas zvērināta notāra Mārtiņa Limbēna notariālo aktu grāmatas reģistra Nr. /Numurs D/), ar kuru dāvinātāja uzdāvināja savam brālim dzīvokļa īpašumu.

Dāvinājuma līguma 6. punktā /Persona D/ apliecināja, ka līdz dāvinājuma līguma noslēgšanai dzīvokļa īpašums nevienam citam nav atsavināts, nav ieķīlāts, nav izīrēts vai iznomāts.

Pamatojoties uz minēto dāvinājuma līgumu, 2024. gada 27. jūnijā dzīvokļa īpašuma zemesgrāmatas nodalījumā /Persona B/ nostiprināta īpašuma tiesība.

[2] /Persona B/ 2024. gada 6. septembrī tiesā cēla prasību pret /Persona C/ par īres līguma atzīšanu par spēkā neesošu un dzīvojamo telpu atbrīvošanu.

Prasības pieteikumā norādīti šādi apstākļi un pamatojums.

[2.1] Strīdus līgums, kas noslēgts starp prasītāja māsu /Persona D/ un atbildētāju ar nosaukumu „Īres līgums Nr. 1/2021”, ir uzskatāms par patapinājuma līgumu, jo tajā nav noteikta atlīdzība par dzīvokļa īpašuma lietošanu. Prasītājs 2024. gada 28. jūnija paziņojumā atbildētājai lūdza atbrīvot dzīvokļa īpašumu līdz 2024. gada 1. septembrim, jo atbildētājai kā patapinājuma ņēmējai ir jāatdod lietošanā nodotais dzīvokļa īpašums kopā ar visiem piederumiem.

Konkrētajā gadījumā minētais līgums nav ierakstīts zemesgrāmatā, tādēļ tas nav saistošs un ir spēkā neesošs ar brīdi, kad zemesgrāmatā nostiprināta īpašuma tiesība prasītājam.

Prasītājs nav ieinteresēts turpināt no līguma izrietošās saistības, par ko darījis zināmu atbildētājai. Tomēr atbildētāja neatbrīvo labprātīgi viņai bezatlīdzības lietošanā nodotās dzīvojamās telpas.

[2.2] Prasība pamatota ar Civillikuma 1947. un 2112. pantu, Dzīvojamo telpu īres likuma 28. panta pirmo un otro daļu.

[3] Ar Latgales rajona tiesas 2025. gada 11. septembra spriedumu prasība apmierināta daļēji:

- 1) atbildētāja un viņas ģimenes locekļi un citas iemitinātās personas izliktas no dzīvokļa īpašuma;
- 2) noraidīta prasība daļā par 2021. gada 27. februāra „Īres līguma Nr. 1/2021” atzīšanu par spēkā neesošu;
- 3) no atbildētājas prasītāja labā piedzīta valsts nodeva 70 EUR;
- 4) no atbildētājas valsts labā piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 2 EUR.

Spriedumā nodibināts, ka tiesiskā darījuma priekšmets, kas paredz dzīvokļa īpašuma nodošanu bezatlīdzības lietošanā, nav pretējs labiem tikumiem, tādēļ nav konstatējams pamats līgumu atzīt par spēkā neesošu. Vienlaikus atzīts, ka šāds tiesiskais darījums, kas atbilst patapinājuma līguma pazīmēm un nav ierakstīts zemesgrāmatā, nav saistošs prasītājam kā ieguvējam, kurš nav minētā līguma dalībnieks. Tādēļ apstākļi, ka prasītājs nav piekritis turpināt no līguma izrietošās saistības, ir pamats tiesību zudumam atbildētājai lietot īpašumu.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar atbildētājas apelācijas sūdzību un prasītāja pretapelācijas sūdzību, Latgales apgabaltiesa ar 2026. gada 6. janvāra spriedumu prasību par īres līguma atzīšanu par spēkā neesošu un dzīvojamo telpu atbrīvošanu noraidījusi, piedzinusi no prasītāja atbildētājas labā valsts nodevu 70 EUR, noteikusi atbildētājai tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai) saņemt likumiskos 6 % gadā no visas ar spriedumu piedzītās, bet nesamaksātās summas, un piedzinusi no prasītāja valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 10 EUR.

Spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[4.1] Pušu starpā noslēgtais tiesiskais darījums atzīstams par īres līgumu. Pirmās instances tiesa nepamatoti šo darījumu kvalificējusi par patapinājuma līgumu.

Pirmkārt, tiesiska darījuma nosaukums identificē līgumu, kur vērā ņemams arī pats darījuma saturs un izteiktā pušu griba.

Otrkārt, līdzēji parakstīja strīdus līgumu, kurā nav ietverta neviena rakstveida ieruna, līdz ar to Civillikuma 1431. panta izpratnē līdzēji ir pauduši piekrišanu šim dokumentam. Tāpat lietā nav pierādījumu, ka līgums

noslēgts maldības, viltus vai spaidu ietekmē.

Treškārt, īres maksas nenoteikšana pati par sevi nav pamats atzinumam, ka līdzēju starpā noslēgtais darījums nav dzīvojamo telpu īres līgums.

No lietā esošās sarakstes starp atbildētāju un atbildētājas bijušo laulāto /Persona F/ izriet, ka atbildētāja 2020. gada 9. novembrī lūdza vienoties par mājokli kopīgās meitas interesēs. /Persona F/ 2020. gada 26. novembra atbildē norādīja, ka atbildētājam nav tiesiska pamata dzīvot dzīvoklī /Adrese E/, taču piedāvāja noslēgt ar trešo personu /Persona D/ īres līgumu par cita trešajai personai piederoša dzīvokļa īpašuma īri. Tā kā tieši minētā vienošanās bija pamats apstrīdētā līguma noslēgšanai, to nevar uzskatīt par vienkāršu patapinājuma līgumu, jo tā mērķis bija nodrošināt ar dzīvesvietu ne tikai atbildētāju, bet arī atbildētājas un viņas bijušā laulātā /Persona F/ kopīgo nepilngadīgo meitu.

[4.2] Pirmās instances tiesa pamatoti atzina, ka dzīvokļa nodošana un tā bezatlīdzības lietošana nav pretēja labiem tikumiem vai likumam, tādēļ nepastāv tiesisks pamats atzīt apstrīdēto līgumu par spēkā neesošu.

Atbilstoši Dzīvojamo telpu īres likuma pārejas noteikumu 2. punktam, ja pēc šā likuma spēkā stāšanās dzīvojamai telpai, par kuras lietošanu līdz 2021. gada 30. aprīlim ir noslēgts dzīvojamo telpu īres līgums, kas nav ierakstīts zemesgrāmatā, mainās īpašnieks, dzīvojamo telpu ieguvējam šis līgums ir saistošs līdz 2026. gada 31. decembrim.

Ievērojot minēto, celtā prasība ir noraidāma pilnībā.

[5] Par minēto spriedumu prasītājs /Persona B/ iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[5.1] No Civillikuma 2112. panta un Dzīvojamo telpu īres likuma 3. panta izriet, ka īres maksa ir viena no īres līguma būtiskajām sastāvdaļām.

Ievērojot minēto, pārsūdzētajā spriedumā tiesiskais darījums, kas paredz dzīvokļa īpašuma bezatlīdzības lietojumu, nepamatoti atzīts par īres līgumu. Šāds darījums atbilst Civillikuma 1947. pantā ietvertajām patapinājuma līguma būtiskajām sastāvdaļām.

[5.2] Pretēji judikatūras atziņām tiesa kļūdaini tiesisku nozīmi piešķīrusi nevis līguma saturam un tā būtiskajām sastāvdaļām, bet gan līguma nosaukumam un sociālajam kontekstam, proti, pušu savstarpējo attiecību raksturam un bērna interešu aizsardzībai.

Tādējādi spriedums pamatots ar apsvērumiem, kas neietilpst pierādīšanas priekšmetā. Tas uzskatāms par Civilprocesa likuma 93. un 192. panta pārkāpumu, jo tiesa nav ievērojusi pierādīšanas nastas sadali starp pusēm, kā arī pārsniegusi prasījuma robežas.

[5.3] Apstākļi, ka atbildētāja sedza komunālos maksājumus, nav uzskatāms par atlīdzību par dzīvokļa īpašuma lietošanu. No Civillikuma 1953. panta un 1965. panta otrās daļas izriet, ka ar lietas lietošanu saistīto izdevumu segšana ir pieļaujama arī patapinājuma gadījumā, un nepiešķir darījumam atlīdzības raksturu.

[6] Paskaidrojumus sakarā ar prasītāja /Persona B/ kasācijas sūdzību atbildētāja /Persona C/ un trešā persona /Persona D/ nav iesniegušas.

Motīvu daļa

[7] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz personu, kura to pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473. panta pirmā daļa, Senāts atzīst, ka pārsūdzētais

sprīdums ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[8] Lietā risināms tiesību jautājums par darījuma juridisko kvalifikāciju un no tā izrietošajām pušu tiesībām un pienākumiem, kā arī tiesiskajām sekām.

Starp pusēm pastāv strīds, vai noslēgtais līgums atbilst dzīvojamo telpu īres vai patapinājuma līguma būtiskajām sastāvdaļām. Proti, prasītājs pieteicis strīdu par darījuma spēku – prasa dzīvojamo telpu īres līgumu atzīt par simulatīvu, atsaucoties uz tajā ietvertā gribas izteikuma patiesumu un patiesi gribētā darījuma – patapinājuma līguma tiesiskajām sekām. Līdz ar to tiesai saskaņā ar principu „tiesa zina tiesības” (*jura novit curia*) bija pienākums sniegt patiesi gribētā darījuma juridisko kvalifikāciju, tomēr apelācijas instances tiesa šo pienākumu nav izpildījusi, uz ko pamatoti norādīts kasācijas sūdzībā.

[8.1] Atbilstoši Civillikuma 1404. pantam katrā tiesiskā darījumā jāņem vērā dalībnieki, priekšmets, gribas izteikums, sastāvdaļas un forma. Saskaņā ar minētā likuma 1427. pantu divpusējā darījumā, t. i., līgumā vajadzīgs visu tā dalībnieku saskaņīgs gribas izteikums.

Savukārt no Civillikuma 1470. panta izriet, ka līguma kvalifikācija ir atkarīga no tā, par kādām būtiskajām sastāvdaļām, kas pārsvarā tieši definētas likumā, līdzēju starpā ir panākta vienošanās. Proti, vadoties no minētās normas jānoskaidro, bez kādiem noteikumiem nodomātais darījums nav iespējams. Arī juridiskajā literatūrā norādīts, ka būtiskās sastāvdaļas ir kritērijs, lai noteiktu, vai nodomātais darījums vispār ir noslēgts, kā arī juridiski kvalificētu, kādam tiesisku darījumu tipam pieskaitāms noslēgtais darījums un tādējādi noteiktu, kādi speciālie likuma noteikumi piemērojami šim darījumam, t. i., tā tiesiskajām sekām (sk. Kalniņš E. *Tiesiska darījuma sastāvdaļas. Privāttiesību teorija un prakse. Raksti privāttiesībās. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2005, 147.–150. lpp.*).

Par simulatīvu kvalificējams tāds darījums, aiz kura apslēpts cits – līdzēju patiesi gribētais – līguma tips. Šis gribētais līgums paliek spēkā, ja vien tas nav noslēgts ar mērķi pievilt trešo personu vai apiet likumu (Civillikuma 1439. pants). Līdz ar to tiesai ir jānorāda patiesi gribētā darījuma būtiskās sastāvdaļas un jāizvērtē darījuma juridisko dabu atbilstoši tām tiesību normām, kas regulē attiecīgo darījumu un tiesiskās sekas.

Lietā ir strīds, vai trešās personas un atbildētājas starpā noslēgtais darījums kvalificējams kā dzīvojamo telpu īres līgums vai kā patapinājuma līgums.

Patapinājuma līguma būtiskās sastāvdaļas noteic Civillikuma 1947. pants, kuram atbilstoši patapinājums (lietošanas aizdevums) ir līgums, ar kuru kādam nodod lietu bez atlīdzības, bet noteiktai lietošanai, ar nosacījumu atdot to pašu lietu. Savukārt Civillikuma 1948. panta pirmā daļa kā patapinājuma objektu pieļauj ne tikai kustamas, bet arī nekustamas lietas. Patapinājuma līgums uzskatāms par uzticības līgumu – kuram katram īpašnieks savu lietu nepatapinās bez atlīdzības, bet gan izvēlēsies personu, kura par konkrēto lietu rūpēsies kā gādīgs saimnieks.

Saskaņā ar Civillikuma 2112. pantu un likuma „Par dzīvojamo telpu īri” 2. panta pirmo daļu (*regulējums, kas bija spēkā līguma noslēgšanas brīdī*) arī īres līgums paredz lietošanas tiesības nodošanu, taču atšķirībā no patapinājuma līguma tam piemīt atlīdzības raksturs. Turklāt, lai arī Civillikuma 2119. panta izpratnē īres maksa ir plašs jēdziens, kas paredz atlīdzības sniegšanu ne tikai naudā, bet arī citās atvietojamās lietās, tai jābūt pietiekami konkretizētai, kā arī atbilstoši Civillikuma 2120. pantam jābūt patiesai atlīdzībai par lietas lietošanu (sal. *Senāta 2017. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. SKC-335/2017, ECLI:LV:AT:2017:1019.C30392213.1.S, 8.4. punktu*). Tas nozīmē, ka obligāts priekšnoteikums tam, lai līgumu par dzīvojamo telpu lietošanas tiesības piešķirumu kvalificētu kā īres līgumu, ir pušu vienošanās par patiesas atlīdzības noteikšanu par telpu lietošanu.

[8.2] Kā redzams no pārsūdzētā sprieduma motīvu daļā ietvertās argumentācijas, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka apstrīdētais līgums uzskatāms par dzīvojamo telpu īres līgumu. Šādu secinājumu apgabaltiesa izdarījusi, balstoties uz līguma nosaukumu „Īres līgums”, kā arī līdzēju parakstiem uz šī līguma, kas atbilstoši Civillikuma 1431. pantam apstiprina viņu piekrišanu un gribu, ka trešā persona nodod atbildētājai lietošanā dzīvokļa īpašumu, lai atbildētāju kopā ar nepilngadīgo meitu nodrošinātu ar mājokli.

Jāpiekrīt kasācijas sūdzības iesniedzēja argumentiem, ka šādi secinājumi nav pamatoti, jo apelācijas instances tiesa nav pievērsusies līguma juridiskās kvalifikācijas jautājumam, tostarp atbilstoši Civillikuma 1504.–1510. panta noteikumiem par tiesiskā darījuma iztulkošanu nav noskaidrojusi un izvērtējusi noslēgtā darījuma būtiskās sastāvdaļas, tā saturu un līdzēju patieso gribu.

Civillikuma 1504. pants noteic, ka, darījumu iztulkojot, jāskatās uz darījumā lietoto vārdu nozīmi, un, ja tie nav divējādi saprotami, tad tie cieši jāievēro, ja vien nepierāda, ka tie nesaskan ar dalībnieku gribu. Atbilstoši šā likuma 1505. pantam, ja rodas šaubas par vārdu nozīmi, jāievēro to jēgums un darījuma dalībnieku skaidri izsacītais vai kā citādi izrādītais nodoms.

Savukārt Civillikuma 1508. pants paredz, ka saudzīgākam iztulkojumam dodama priekšroka pret citiem, un uz tā pamata priekšroka ir tam, kurš vismazāk saista parādnieku. Atbilstoši šā likuma 1509. pantam divpusēji darījumi, kas uzliek kādus pienākumus abām pusēm, šaubu gadījumā iztulkojami tam par ļaunu, kurš attiecīgā gadījumā ir kreditors un kuram tādēļ vajadzēja izteikties skaidrāk un noteiktāk.

Senāts ir vairākkārt norādījis, ka, iztulkojot darījumu, tiesai ir jāievēro minētajos Civillikuma pantos noteiktā loģiskā secība – katras šajās normās norādītās metodes piemērošanas priekšnosacījumus. Civillikuma 1507.–1509. pants tiesai jāpiemēro tikai tad, ja darījumu nevar iztulkot saskaņā ar Civillikuma 1504.–1505. pantu (sk., piemēram, *Senāta 2017. gada 31. marta sprieduma lietā Nr. SKC-144/2017, [C04407310](#), 12.1. punktu, 2020. gada 30. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKC-28/2020, [ECLI:LV:AT:2020:0430.C30383617.5.S](#), 6.1. punktu, 2020. gada 18. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-492/2020, [ECLI:LV:AT:2020:0618.C30453918.13.S](#), 12.1. punktu, 2023. gada 20. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-555/2023, [ECLI:LV:AT:2023:0620.C73383521.12.S](#), 6.2. punktu, 2025. gada 29. janvāra sprieduma lietā Nr. SKC-32/2025, [ECLI:LV:AT:2025:0129.C73398622.9.S](#), 10.3. punktu).*

[8.3] Kā redzams strīdus līguma 2. punktā, un lietā par to nav strīda, līdzēji nav noteikuši atlīdzību par dzīvokļa īpašuma lietošanu (sk. līguma 2.1. apakšpunktu). Līguma 2.2. apakšpunktā atbildētāja apņēmusies katru mēnesi maksāt par saņemtajiem komunālajiem pakalpojumiem atbilstoši pārvaldnieka izrakstītajiem rēķiniem. Nav strīda, ka atbildētāja maksāja tikai komunālos maksājumus. Tomēr atbildētājas uzņemtais pienākums veikt maksājumus par komunālajiem pakalpojumiem nepiešķir tiesiskajam darījumam atlīdzības raksturu. Proti, lietotāja pienākums segt minētos izdevumus, kas primāri sniedz labumu tieši tam, nevis dzīvokļa īpašuma īpašniekam (tiesiskajam valdītājam), izriet gan no Civillikuma 863. panta, gan no Civillikuma 1965. panta otrās daļas noteikumiem. Šāda no likuma izrietoša pienākuma izpilde pretēji apgabaltiesas norādītajam nevar tikt kvalificēta kā atlīdzība par dzīvokļa lietošanu (civilais auglis). Konkrētajā gadījumā īres maksa ne līgumā, ne arī *de facto* (lietā šādi pierādījumi neatrodas) nav bijusi noteikta.

Lai gan dzīvokļa īpašuma lietošanas tiesības atbildētājam ir nodotas bez maksas atbilstoši līgumam, kas nodēvēts par īres līgumu (neatbilst Civillikuma 2112. pantā minētajai definīcijai, jo trūkst īres līguma būtiskās sastāvdaļas – īres maksas), apelācijas instances tiesa, aprobežojoties ar apgalvojumu, ka konkrētas īres maksas nenoteikšana pati par sevi nav šķērslis konstatēt īres līguma noslēgšanas faktu, vispār nav sniegusi Civillikuma 1504.–1509. panta priekšrakstiem atbilstošu šā līguma noteikumu iztulkojumu, t. i., nav iedziļinājusies darījuma patiesās jēgas, mērķa un tā dalībnieku gribas noskaidrošanā. Tā vietā apgabaltiesa atzinusi par pietiekamu tiesiskā darījuma kvalificēšanai par īres līgumu nodibināto faktu, ka pamats šāda līguma noslēgšanai bija vienošanās starp atbildētāju un viņas bijušo laulāto (šobrīd trešās personas laulāto) /Persona F/ par atbildētājas un viņu kopīgās nepilngadīgās meitas nodrošināšanu ar mājokli. Tomēr pārbaudāmā sprieduma motīvu daļā ietvertā argumentācija neatklāj, kādā veidā vienošanās bijušo laulāto starpā ietekmēja darījuma noslēgšanu starp trešo personu un atbildētāju. Proti, kāds bija darījuma noslēgšanas patiesais nolūks situācijā, kad līdzējus nesaista no ģimenes tiesiskajām attiecībām izrietošs pienākums kopīgi īstenot bērna aprūpi un uzraudzību, kādās īsti attiecībās puses (trešā persona un atbildētāja) ir vēlējušās stāties, kādu apsvērumu dēļ (tiesību normu nepārziņāšanas, vai, iespējams, pat apzināti, lai imitētu cita darījuma attiecību pastāvēšanu) patapinājuma līguma pazīmēm atbilstošu darījuma attiecību pastāvēšanu (dzīvokļa īpašuma lietošanu bez atlīdzības) puses nosaukušas par īres līgumu.

[8.4] Apelācijas instances tiesa nepamatoti atsaukusies uz Civillikuma 1431. pantu kā pamatu, lai līguma veida identificēšanu padarītu atkarīgu no tā, kā to nosaukuši līdzēji.

Civillikuma 1431. pants paredz, ka akta parakstīšana, vienalga, vai tas attiecas uz pašu parakstītāju vai trešo personu, uzskatāma par piekrišanu šim aktam, ja tā saturs parakstītājam bijis zināms un ja viņam tajā tiesiskā darījumā, uz kuru akts attiecas, ir personīga interese un ierunas tiesība.

Vienlaikus jānorāda, ka minētā tiesību norma ir vērsta uz akta parakstītāju piekrišanas nodibināšanu tādiem apstākļiem, kas saistīti ar fakta jautājumiem. Savukārt noslēgtā darījuma tiesiskais ietvars (veids) ir tiesību jautājums, kura noskaidrošanai neatkarīgi no līgumā atspoguļotā līdzēju tiesību uzskata par noslēgtā līguma veidu ir sniedzams vērtējums tam, kāda līguma būtiskajām sastāvdaļām atbilst tiesiskajā darījumā noteikto tiesību un pienākumu (veicamo darbību) raksturs.

Attiecīgi var piekrist, ka līdzēju izvēlētais līguma nosaukums var kalpot par vienu no kritērijiem, lai noskaidrotu līdzēju nolūku. Taču apstākļi, ka līdzēji izšķīrušies nosaukt tiesisko darījumu par īres līgumu, Civillikuma 1431. panta izpratnē nav uzskatāms par patstāvīgu pamatu nodibināt šāda līguma veida noslēgšanas faktu, ja tas nonāk pretrunā līguma saturam (tajā ietvertajām līguma būtiskajām sastāvdaļām).

[9] Izskatāmajā lietā prasība vērsta uz atsavinātā dzīvokļa īpašuma, kas nodots atbildētājas un viņas nepilngadīgās meitas lietošanā līdz 2027. gada 4. jūlijam, atprasīšanu pirms norunātā termiņa. Šādu rīcību gan no prasītāja, gan no trešās personas puses atbildētāja atbilstoši Civillikuma 1. pantam uzskata par pretēju labai ticībai. Proti, lai panāktu atbildētājas un viņas nepilngadīgās meitas izlikšanu un tādējādi liegtu dzīvokļa īpašuma lietošanu līdz līgumā noteiktajam termiņam, trešā persona uzdāvināja viņai piederošo dzīvokļa īpašumu savam brālim – prasītājam, kuram bija zināms par atdāvinātā dzīvokļa īpašuma atrašanos atbildētājas lietošanā. Tādējādi trešā persona un prasītājs rīkojās negodprātīgi.

[9.1] Labas ticības princips nozīmē to, ka katram savas tiesības jāīsteno un subjektīvie pienākumi jāpilda, ievērojot citu personu pamatotās intereses. Tātad Civillikuma 1. pants pieprasa, lai civiltiesisko attiecību dalībnieki rēķinātos viens ar otru un respektētu pretējās puses intereses, palīdzot novērst gadījumus, kuros līdzēji savas tiesības izmanto vai pienākumus izpilda neattaisnojamā veidā vai neattaisnojama mērķa sasniegšanai, rīkodamies pēc likuma vai tiesiska darījuma burtā, taču pretēji to patiesajiem mērķiem. Tāpēc, ievērojot labas ticības principu, personai var tikt liegta subjektīvo tiesību izlietošana vai subjektīvo pienākumu izpilde, ja izrādās, ka otras puses pretējās intereses saskaņā ar likuma mērķi un konkrētās lietas apstākļu kopumu ir atzīstamas par svarīgākām. Labas ticības primārais mērķis ir novērst personai formāli piemītošas subjektīvas tiesības īstenošanu, ja otras personas intereses stādāmas augstāk (sk. *Balodis K. Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007, 222.-223. lpp.*).

Juridiskajā literatūrā, raksturojot labas ticības principa piemērošanas metodi, norādīts: „Kad izrādās, ka attiecīgo gadījumu regulējošās tiesību normas burtiska piemērošana novestu pie acīmredzami netaisnīga rezultāta, tiesai jāatrod šī gadījuma taisnīgs atrisinājums, iztulkojot speciālo tiesību normu kopsakarā ar Civillikuma 1. pantu. Tiesai ir jākonstatē, kuras puses intereses konkrētajā gadījumā ir jāaizsargā. Šai nolūkā tiesa sniedz pušu interešu vērtējumu, ko noskaidro speciālās tiesību normas un Civillikuma 1. panta sasaistes rezultātā. Tādējādi tiek veikta tiesību normu sistēmiska iztulkošana. [...] Tā kā Civillikuma 1. pants nav abstrakts, no citām tiesību normām un pušu noslēgtā tiesiskā darījuma noteikumiem atrauts taisnīguma priekšraksts, tad tiesa nevar savu spriedumu pamatot tikai un vienīgi ar šo pantu. Tiesai ir jānorāda tiesību norma vai tiesiskā darījuma noteikumi, kuros paredzēto tiesību vai pienākumu konkretizēšanai labas ticības princips izmantots, kā arī jāizskaidro, kādā veidā labas ticības principam pretēja rīcība izpaudusies [...]” (sk. *Balodis K. Labas ticības princips mūsdienu Latvijas civiltiesībās. Jurista Vārds, 03.12.2002., Nr. 24 (257), 2. lpp.*).

[9.2] Pārbaudāmā sprieduma motīvu daļā nav atrodami argumenti, kas liecinātu, ka apelācijas instances tiesa strīda tiesiskās attiecības regulējošās speciālās tiesību normas tulkojusi kopsakarā ar Civillikuma 1. pantu un būtu skaidrojusi faktiskos apstākļus un darījuma noteikumus, par pamatu ņemot pušu interešu izvērtējumu, uz ko iebildumos pret prasību bija norādījusi atbildētāja.

Izskatot lietu no jauna, apelācijas instances tiesai pierādīšanas priekšmetā ietilpstošais apstākļi par to, vai prasītājs kā ieguvējs zināja par dzīvokļa īpašuma nodošanu lietošanā atbildētājai un viņas nepilngadīgajai meitai, vērtējams kopsakarā ar noskaidrotajiem lietas faktiskajiem apstākļiem, darījuma noteikumiem, pušu interesēm un pierādījumiem, tostarp ņemot vērā, ka: 1) prasītājs paziņojumu par atbildētājas pienākumu atbrīvot telpas nosūtīja uzreiz pēc dāvinājuma līguma noslēgšanas, t. i., pēc divām dienām; 2) apelācijas instances tiesas sēdē, atbildot uz tiesas jautājumiem, prasītāja pārstāvis apliecināja, ka ieguvējs tika informēts par līguma noslēgšanu starp trešo personu un atbildētāju (*Latgales apgabaltiesas 2025. gada 3. decembra tiesas sēdes protokola skaņu ieraksts [00:44:29–00:45:30]*).

[10] Iepriekš šā sprieduma 8. un 9. punktā izklāstīto argumentu kopums ļauj secināt, ka, nenoskaidrojot lietas faktiskos apstākļus un nevērtējot pierādījumus, kuriem ir nozīme strīda pareizai izšķiršanai, kā to prasa Civilprocesa likuma 8. panta pirmā daļa, 97. pants, 193. panta piektā daļa, apelācijas instances tiesa nav iedziļinājusies strīda attiecību rakstura noteikšanā, tostarp atbilstoši Civillikuma 1504.–1509. pantam nav iztulkojusi strīdus līgumu, kas novedis pie faktisko apstākļu kļūdainas juridiskās kvalifikācijas.

Konstatētie procesuālo tiesību normu pārkāpumi un trūkumi materiālo tiesību normu piemērošanā vērtējami kā tādi, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspiešanas, kas ir pamats sprieduma atcelšanai.

[11] Senāts vērš uzmanību, ka tas, ka kasācijas instances tiesa atcēlusi spriedumu uz tā pamata, ka nav pienācīgi izvērtēti lietas apstākļi, nenozīmē, ka, izskatot lietu atkārtoti, jāvērtē tikai tie apstākļi, kuri netika izvērtēti atceltajā spriedumā un ka nākamajam spriedumam ir jābūt ar pretēju iznākumu. Tiesai joprojām jāvērtē visi lietas apstākļi to loģiskā kopsakarā, un tikai uz šāda izvērtējuma tiesa var balstīt savus secinājumus par vienas vai otras puses pozīcijas pamatotību (sk. *Senāta 2018. gada 15. marta sprieduma lietā Nr. SKC-29/2018*, [ECLI:LV:AT:2018:0315.C28322309.1.S](#), 10. punktu, 2025. gada 14. oktobra sprieduma lietā Nr. SKC-28/2025, [ECLI:LV:AT:2025:1014.C29507419.19.S](#), 11.3. punktu).

[12] Tā kā spriedums tiek atcelts, atbilstoši Civilprocesa likuma 458. panta otrajai daļai /Persona B/ atmaksājama drošības nauda 300 EUR.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 2. punktu, Senāts

nosprieda

atcelt Latgales apgabaltiesas 2026. gada 6. janvāra spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai Latgales apgabaltiesā;

atmaksāt /Persona B/ drošības naudu 300 EUR (trīs simtieuro).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore I. Garda Senators K. Balodis Senatore K. Zīle